

הפזמונים הראשונים

1966 – 1964

שיר געגועים לים הכחול

רמי ותמי הלכו אל הים הכחול,
בדלי וכדור שחקו עם הים הכחול.
באפק באפק ראו אניות לבנות,
הרבה אניות הם בנו והשאירו בחול.

רמי ותמי ראו איך השמש נפלה,
יד ביד הם עמדו וראו איך השמש נפלה,
באפק באפק ראו אניות לבנות
עד ששוב לא ראון כי ירדה עליהן אפלה.

רמי ותמי הלכו אל הים לשחק,
מדי בקר בבקר הלכו אל הים לשחק,
באפק באפק ראו אניות לבנות,
ששטו הרחק, עם השמש הלוך והרחק.

אמא של רמי אמרה: ילדים, מאחר!
אמא של תמי אמרה: ילדים, מאחר!
באפק באפק ראו אניות לבנות,
ושוב לא יראון כששזובו עם אמא מחר.

רמי ותמי הם זוג מאשר עד מאוד,
רמי ותמי הולכים למשרד לעבד.
באפק באפק שטות אניות לבנות
וימאה מלחים מספרים ספורי אגדות.

זהו, הפזמון הראשון שכתב לוין (המנגינה של אלכס כגן), בעוד השניים משרתים יחד בבסיס המודיעין בצריפין (1964)

הילדים מעיפים עפיפונים והזקנים מסתכלים

הקיץ כבר עומד להגמר,
ובינן-ערבים רוח-מערב.
בגן העירוני עוד אור חור
שופך על העצים זהב.

הילדים מושכים בעפיפון,
והזקנים מתבוננים אל קצה החוט,
ועוד מעט, באור האחרון,
ילכו גם הם בעננים לישוט.

החוף כבר ריק, הלך גם המציל,
ועל החול נותרו רק הקלפות,
אדם בודד עומד בקצה השביל,
ומסתכל באניות.

הילדים מושכים בעפיפון...

עוד יום יומים יהיה כאן סתו,
ובשמים עננים כבדים,
על העצים לא יהיה זהב
ולא יהיו כאן ילדים.

הילדים מושכים בעפיפון...

לחן אלכס כגן

שיר אהבה למרחשוון

כְּבֹר שְׂכַחְנוּ אֶת מְנַחֵם־אָב,
וְשְׂכַחְנוּ גַם אֶת אֱלֹל,
יְמִיָּהֶם הַמְּלֵאִים זָהָב,
כְּבֹר כֶּסֶה אוֹתָם אֶבֶק עֲכָשׁוּ.

גַּם תִּשְׁרִי הַטּוֹב חֶלֶף, הֶלֶף.
וְהִשְׁאִיר אֶת רֵיחַ הַגְּשָׁמִים,
אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ עַל פָּנָיו לֹא נָח,
עוֹד מְעַט גַּם הוּא כְּבֹר יִשְׁכַּח.

בּוֹא אֵלַיִנו מְרַחֵשׁוֹן
לְכַבְּנוּ הַקֶּטָן
יּוֹצֵא אֵלַיִךְ בְּעֵנָן.
בּוֹא אֵלַיִנו מְרַחֵשׁוֹן,
לְכַבְּנוּ הַקֶּטָן
אֶתְּךָ בְּגֶשֶׁם הַלְבָן.

עוֹד מְעַט וְגַם אֶתְּךָ חוֹלֵף,
מְתַרְחֵק עִם עֵנָנֵי הַסֶּתֶר,
אֲחֵרֶיךָ כְּבֹר עוֹמֵד כֶּסֶלּוֹ,
וְטַבַּת בְּגֶשֶׁם הַשּׁוֹטֵף.

בּוֹא וְקַח אוֹתָנוּ, מְרַחֵשׁוֹן,
קַח נָא אֶת לְבָנוּ בְּעֵנָן.
הֵן אֶתְּךָ תִּשׁוּב עוֹד, מְרַחֵשׁוֹן,
רַק לְבָנוּ לֹא יִהְיֶה עוֹד כָּאֵן.

בּוֹא אֵלַיִנו מְרַחֵשׁוֹן
לְכַבְּנוּ הַקֶּטָן...

שיר ערש לנבוכדנצר

כְּשֶׁתִּגְדֹּל נִקְנָה לְךָ כֶּסֶא,
שָׂרְבִיט שֶׁל מַלְכִים וְכֹתֵר רָם;
בְּכֹל לֹא רָאֵתָה קִיסָר כְּזֶה,
וְלֹא תִרְאֶה כְּזֶה עוֹד לְעוֹלָם.

יָרַח תְּלוּי עַל בְּבֹל,
נוּמָה, נְבוּכַדְנֶצַּר,
כֶּסֶא הַמְּלָכוֹת עוֹד בְּצֹל,
מְחַר תִּהְיֶה לְקִיסָר,
אֶךְ הַלֵּילָה יָרַח תְּלוּי עַל בְּבֹל
הִי־לֵי־לֵי־לוּלִי, נְבוּכַדְנֶצַּר.

אֵתָה תִשְׁחַט אָבוֹת וְאִמָּהוֹת,
וּיְלָדִים תִּקְרִיב לְבַעַל־זָבוּב,
אֵתָה תִשְׁלִיךְ שְׂבוּיִים לְאָרְיוֹת,
תִּטְבֹּל בְּדָם כְּשֶׁתִּהְיֶה עֶצוּב.

יָרַח תְּלוּי עַל בְּבֹל...

מַלְכִים רַבִּים וְנְסִיכִים תִּכְרִית (תִּשְׁמִיד)
תִּרְעִיל אֶת אִשְׁתְּךָ וְאֶת בְּנֶךָ;
תִּתִּיז רָאשִׁים לְשַׁחֲרִית
וּתְקַצֵּץ יְדֵים לְמִנְחָה.

יָרַח תְּלוּי עַל בְּבֹל...

כְּשֶׁתִּגְדֹּל נִקְנָה לְךָ כֶּסֶא,
שָׂרְבִיט שֶׁל מַלְכִים וְכֹתֵר רָם;
בְּכֹל לֹא רָאֵתָה קִיסָר כְּזֶה,
וְלֹא תִרְאֶה כְּזֶה עוֹד לְעוֹלָם.

יָרַח תְּלוּי עַל בְּבֹל...

בלדה על מיסטר ג. ג. בון

מיסטר ג. ג. בון
נולד ביום ראשון

כמה חכם, כמה נבון
להנלד ביום ראשון.

מיסטר ג. ג. בון
ינק חלב ביום שני

כמה חמוד ופיוטי,
לינק חלב ביום שני.

מיסטר ג. ג. בון
פלט גהוק ביום שלישי.

כמה יפה, כמה טבעי,
לפלט גהוק ביום שלישי.

מיסטר ג. ג. בון
ינק חלב ברביעי

כמה חמוד ופיוטי,
לינק חלב ברביעי.

מיסטר ג. ג. בון
פלט גהוק בחמישי.

כמה יפה, כמה טבעי,
לפלט גהוק בחמישי.

מיסטר ג. ג. בון
הרגיש ברע ביום ששי.

כמה צודק והכרחי,
לחוש ברע ביום ששי.

מיסטר ג. ג. בון
נפטר פתאום ביום שבת.

כמה פשוט, כמה נחמד,
למות פתאום ביום שבת.

מיסטר ג. ג. בון
נקבר שותק ביום ראשון

כמה חכם, כמה נבון
להקבר ביום ראשון.

רקויאם שלוש המזכירות של שירות הביון המחוזי על מות הקרוב של הסוכן החשאי סולומון גריפ

לְבָרָה שֶׁהָיָה כֹּה עֲדִין וְאוֹהֵב
כְּדוֹר אֶפֶס אֶרְבַּע חֲמֵשׁ יָנֻקָּב
וְאָנּוּ נִבְכָּה בְּגִרְבִּים שְׁחֵרוֹת
וְעַל זְרוּעוֹתֶיךָ נִחַלְמָם בְּלֵילוֹת

אָחֵר,
כְּזֶה חֲמוּד,
הוֹלֵךְ לְמוֹת,
וְלֹא יִפְתַּח עוֹד אֶת חֲנוּת.

אֶהְבֵּנוּ אוֹתְךָ עַל יְמִין וְעַל שְׂמֹאל,
הִלְכְנוּ אִתְךָ בְּחֵשָׁאִי, בְּלִי לְשֹׂאֵל,
עֲכָשׁוּ שְׂתֵמוֹת, נִשְׁאָר שׁוֹב לְבַד,
יִחַדּוּ מְתִיקוֹת אֶת מוֹתְךָ בְּמִשְׁרָד.

אָחֵר,
כְּזֶה חֲמוּד...

יְהִי זֶה בְּבִקְרָה צוֹנֵן וְשִׁקֵּט,
בְּרַחוּב הַקֶּטֶן רַק אֶתָּה תִשְׁכַּב מֵת,
מְחַלְקֵי הַחֶלֶב יִמְצְאוּ אוֹתְךָ שָׁם,
אֵךְ אֶתָּה לֹא תִשָּׁתֵּה עוֹד חֶלֶב לְעוֹלָם.

אָחֵר,
כְּזֶה חֲמוּד...

אֲחֵרֵי שְׂתֵלֶךְ, מַה בְּכָלֵל יִשְׁאָר?!
סוֹכְנִים שֶׁהֲרִגְתָּ וְאִישׁ לֹא זוֹכֵר,
וּקְצַת סִימָנִים וְטָבִיעַת אֲצִבְעוֹת
עַל שְׁלוֹשָׁה יִשְׁבָּנִים שֶׁל שְׁלוֹשׁ מְזַכֵּירוֹת.

אָחֵר,
כְּזֶה חֲמוּד...

יום יבוא בבוקר לבן

זֶה יָבוֹא בְּבֹקֶר לְבֵן, זֶה יָבוֹא
זֶה יָבוֹא בְּבֹקֶר לְבֵן, זֶה יָבוֹא,
זֶה יָבוֹא בְּבֹקֶר לְבֵן, זֶה יָבוֹא,
זֶה יִהְיֶה כֹּה פָּשׁוּט
בְּבֹקֶר נוֹרָא חָמוּד,
אֲדוֹנִי.

מְחַלְקֵי הַחֶלֶב יַעֲבְרוּ כְּשִׁיבוֹא,
מְחַלְקֵי הַחֶלֶב יַעֲבְרוּ כְּשִׁיבוֹא,
מְחַלְקֵי הַחֶלֶב יַעֲבְרוּ כְּשִׁיבוֹא,
זֶה יִהְיֶה כֹּה פָּשׁוּט
בְּבֹקֶר נוֹרָא חָמוּד,
אֲדוֹנִי.

הַיְלָדִים יִלְכוּ אֶל הַגֶּן כְּשִׁיבוֹא,
הַיְלָדִים יִלְכוּ אֶל הַגֶּן כְּשִׁיבוֹא,
הַיְלָדִים יִלְכוּ אֶל הַגֶּן כְּשִׁיבוֹא,
זֶה יִהְיֶה כֹּה פָּשׁוּט
בְּבֹקֶר נוֹרָא חָמוּד,
אֲדוֹנִי.

בְּחֲנוּת יִמְכְּרוּ עוֹגִיּוֹת כְּשִׁיבוֹא,
בְּחֲנוּת יִמְכְּרוּ עוֹגִיּוֹת כְּשִׁיבוֹא,
בְּחֲנוּת יִמְכְּרוּ עוֹגִיּוֹת כְּשִׁיבוֹא,
זֶה יִהְיֶה כֹּה פָּשׁוּט
בְּבֹקֶר נוֹרָא חָמוּד,
אֲדוֹנִי.

הַשְּׂכָנִים יִקְרְאוּ בְּעֵתוֹן כְּשִׁיבוֹא,
הַשְּׂכָנִים יִקְרְאוּ בְּעֵתוֹן כְּשִׁיבוֹא,
הַשְּׂכָנִים יִקְרְאוּ בְּעֵתוֹן כְּשִׁיבוֹא,

זֶה יְהִי־הָ כֹּה פְּשׁוּט
בְּבִקְרָה נִוְרָא חֲמוּד,
אֲדוֹנֵי.

זֶה יָבֹוא בְּבִקְרָה לְבָן, זֶה יָבֹוא
זֶה יָבֹוא בְּבִקְרָה לְבָן, זֶה יָבֹוא,
זֶה יָבֹוא בְּבִקְרָה לְבָן, זֶה יָבֹוא,
זֶה יְהִי־הָ כֹּה פְּשׁוּט
בְּבִקְרָה נִוְרָא חֲמוּד,
אֲדוֹנֵי.

המצילתיים

אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ מְרָצ'לוּ,
כָּל חֵייוֹ נִגְזַן בְּצ'לוּ;
מֵה עֲצוּב הָיָה מְרָצ'לוּ
כְּשֶׁנִּגְזַן לְבַד בְּצ'לוּ.

יּוֹם אֶחָד פָּגַשׁ בְּנֻטַע
שְׁנִנְגָנָה עַל קְלָרִינְטָה;
מֵה אוֹהֵב הָיָה אֶת נֻטַע
כְּשֶׁנִּנְגָנָה בְּקְלָרִינְטָה.

לְאַחַר כְּמַעַט שְׁנַתִּים
הָיָה יְלָדָה לוֹ מְצִלְתִּים;
כָּל שְׁבַת בֵּין הָעַרְפִּים
הֵם הִכּוּ בְּמְצִלְתִּים.

כְּשֶׁהִכּוּ בְּמְצִלְתִּים
אוֹר חֲדָשׁ נִגְהַ בְּבִית;
מֵה גָאִים הָיוּ הַשְּׁנִים
שֶׁהוֹלִירוּ מְצִלְתִּים.

לְאִטּוֹ הַזְקִינ מְרַצְלוֹ
וְהַזְקִינ אֶתּוֹ הַצְלוֹ;
מִה עָצוּב הָיָה מְרַצְלוֹ
כְּשֶׁהֲלִבִין מִיָּתֵר בְּצֻלוֹ.

וְזָקְנָה אֶתּוֹ גַּם נָטַע.
וְזָקְנָה הַקְּלָרִינָטָה;
מִה קְטַנָּה הִפְכָה אֶז נָטַע
וְצָרוּדָה הַקְּלָרִינָטָה.

יּוֹם אֶחָד נִפְטָר מְרַצְלוֹ.
לֹא נִשְׁמַע עוֹד קוֹל הַצְלוֹ!
נִפְטָרָה אֶתּוֹ גַּם נָטַע
וְנִדְמָה הַקְּלָרִינָטָה.

וּמֵאֵז שָׁמַם הַבַּיִת
וְשָׁתְקוּ הַמְּצַלְתִּים;
מִה שׁוֹמֵם הָיָה הַבַּיִת
וְשׁוֹתְקִים הַמְּצַלְתִּים

שיר על ששה בתים

השיר מתחיל בבית הראשון
וזהו בית כניסה,
ובו האם המשכיבה לישן
תינוק בעריסה.

בבית השני, ילדון שוכב
קופץ בין השורות,
זורע אחריו שני קלב
וזגוגיות שבורות

מבית לבית חולף הפזמון
מבית לבית האיש רץ עמו לתמו

הבית השלישי נמשך עצוב
ואין בו די מרחב
לסער פעימות בלב עצוב
של עלם מאהב.

הבית הרביעי הנו עשוי
תואם על פי מדה
לגבר מאשש, אך גם נשוי
ולאשה צרודה.

מבית לבית חולף הפזמון...

בין בית רביעי לחמישי
כמעט שאין הבדל
זה רביעי ששח לו חרישי
דוהה ולא חדל

עד הנה ארח הפזמון נסלל
עד בית הסוגר,
הולך המת ושב אל העולל
והפזמון חוזר....

מבית לבית חולף הפזמון...

לְקַרְדָּה פִּיטְלִינֵג מַפְלִיגָה לְנִיקְרַגּוֹאָה

לְקַרְדָּה פִּיטְלִינֵג מַפְלִיגָה לְנִיקְרַגּוֹאָה,
יָם שְׁקֵט, שְׁמַיִם כְּחֵלִים.
מִלֶּח עֵיף צוּפָה לְמַרְחָק,
לְקַרְדָּה פִּיטְלִינֵג אוֹכְלֵת דָּג.

אוֹכְלֵת דָּג וְלֶחֶם לֶבָן,
בְּרֵאשׁ הַתָּרוֹן דָּגָל בְּהִיר,
מְסִיק הַדּוֹד מְקַף עֶשֶׂן,
לְקַרְדָּה פִּיטְלִינֵג טוֹעֲמַת סְרָטֵן.

טוֹעֲמַת סְרָטֵן וְקֶצֶת אֶפּוֹנָה,
שְׂבַל הַמַּיִם אֶרֶךְ וּמְקַצֵּיף,
רַב הַחוֹבֵל קוֹרָא לְשֵׁלִישׁ
לְקַרְדָּה פִּיטְלִינֵג נוֹגֶסֶת כְּרִישׁ.

נוֹגֶסֶת כְּרִישׁ וְזַנֵּב-לְוִיָּתָן,
הַרוּחַ קָלָה, הָאֶפֶק צָלוּל,
נֶעַר הַסְּפוּן רִץ לְמִטְבָּח,
לְקַרְדָּה פִּיטְלִינֵג זוֹלְלֵת מִלֶּח.

זוֹלְלֵת מִלֶּח וְרַב חוֹבֵל,
צֶפּוֹר לְבָנָה חָגָה מֵעַל,
אִישׁ הָאֶלְחוּט קוֹרָא לְעִזְרָה,
לְקַרְדָּה פִּיטְלִינֵג מְכַרְסֶמֶת סִירָה.

לְקַרְדָּה פִּיטְלִינֵג מַפְלִיגָה לְנִיקְרַגּוֹאָה,
נַחַל קֶטֶן, בְּתַיִם לְבָנִים,
סִבֵּל עֵיף מְחַכָּה עַל הַחוּף,
לְקַרְדָּה פִּיטְלִינֵג אוֹכְלֵת עוֹף.

תחילה היה פזמונאי

אלכס כגן נולד בפולין ב־1942, והגיע בתחילת שנות החמישים יחד עם אמו מברית המועצות לקיבוץ גבעת ברנר. אמו עבדה שם כמורה שכירה והוא היה "ילד חוץ". שם גם למד לנגן על פסנתר. חנוך לוי וכן נפגשו בבה"ד 7 של חיל הקשר, בקורס צפנות. געגועיו של כגן לפסנתר שלו, לנגינת שופן, הביאה את בן ה־19 לגרור עימו מהבית אקורדיון קטן, עליו ניגן בדרך כלל לרוקדים "ריקודים עם" בקיבוץ. בשעות אחר הצהריים ובערבים ישב החייל אלכס כגן באחד החדרים הריקים בבסיס וניגן. יום אחד ניבט ראש בחלון. חייל שעמד בחוץ והקשיב, הביט פנימה. כגן הזמין אותו להיכנס. זה היה טוראי חנוך לוי. מאותו יום, נזכר כגן, היה חנוך מגיע, יושב מולו ומקשיב. מה ניגן לו, כלומר מה אהב חנוך לשמוע? משום מה כגן זוכר את אהבת חנוך ל"הזמנה למחול", מאת ובר, אולי משום שזוהי מוסיקה סיפורית, הוא מסביר. "הוא אף פעם לא שר בעצמו, אף פעם לא פרץ בשיר בעצמו", אמר לנו. מאוחר יותר גם נזכר בהשפעה העצומה שעשתה על חנוך התוודעותו ל"כרמינה בוראנה" מאת קארל אורף (זיכרון שקיבל חיזוק בראיונות אחרים עם אנשים שהכירו את לוי במקומות שונים באותו זמן).

2.

כגן סבר שלוי לא שמע מוסיקה קלאסית לפני פגישתם. כך פירש את הצמא הגדול של לוי שישב מולו, יום יום, בעודו מנגן, שם בבה"ד 7. אבל התרשמותו לא היתה מדויקת.¹ אכן, לאולמות קונצרטים חנוך לא הגיע. גם פטיפון לא היה בבית. מצד שני, כאשר נוגנה מוסיקה קלאסית ברדיו בעודו ילד, הוא שמע גם שמע. אחיו דוד זוכר עד כמה הוא הושפע מן האריה "Je crois entendre encore", מתוך "דולי הפנינים" מאת ביזה, וסבור כי היא עיצבה רבות מן ההחלטות המוסיקליות שלו בעתיד. מדוע? הנה, ההקשר המוקדם ביותר שאני מבקש להוסיף למפגש עם כגן: אביו של חנוך אהב מאוד את האריה הזאת. ישראל לוי, שמת כאשר בנו הצעיר היה בן שתיים־עשרה וחצי, היה בחגים בעל־תפילה בבית הכנסת של יוצאי העיירה שלו. היה לו קול ערב, ולפני שעלה לתיבה היה מנקה את גרונו בביצים כדי להפיק את הטנור העדין שלו. חנוך אהב מאוד לשמוע את אביו שר ומתפלל (אף שלנאוה כורש, אשתו הראשונה, סיפר כי קינא במתפללי בית הכנסת הספרדי ליד הבית,

1 השניים שירתו יחד ואחר כך גם עבדו יחד אבל החברות היתה חברות של שני אנשים שלא דיברו על עצמם אם לא נשאלו. כגן ידע מעט מאוד על ילדותו של לוי. וסביר להניח כי גם כגן מסר מעט מאוד פרטים אוטוביוגרפיים ללוי.

משום ששירתם נשמעה לו יפה יותר). פעם, מספר דוד, פרץ העולל חנוך בבכי, בלול שלו, כאשר שמע את אביו שר במלוא קולו. בין הילדות הזאת – בלי פטיפון ובלי תנועת נוער, בלי קונצרטים ובלי שיעורי פסנתר – לבין המפגש עם אלכס כגן נולדה בו אהבה גדולה לסנטימנטליות מוסיקלית, או מוטב – לתיאטרליות.

.3

בתקופה שבה אנחנו עוסקים, תקופת שירותו הצבאי של לוי, באמצע שנות הששים, הוא ראה בקולנוע את "שמונה וחצי" של פליני, ושב וצפה בו, שוב ושוב, בהקרנות החוג של דוד גרינברג בתל אביב. התוודעותו למוסיקה של נינו רוטה, כמו גם לקורט וייל (יחד עם אלכס כגן), בנתה אצל לוי את המודעות המוסיקלית המסוימת שביקש ואף מצא במחזותיו. לוי נע תמיד בין הסנטימנטליות לבין ההפך הגמור ממנה, בעיקר באמצעות הטקסט. התמונה השנייה ב"קרום" מדגימה היטב את המתח הזה. תוגתי מבקש מהזוג דולצ'ה ופליציה להשאיל לו את הפטיפון שלהם, אבל הם ממהרים לחתונה, ולכן מוכנים רק לנגן בדירתם תקליט שאותו ישמע תוגתי עד המרפסת שלו. הוא מבקש: "אם אפשר שיהיה זמר. אם הזמר בוכה, גם לי קל לבכות". בהוראות הבימוי כתוב: "נשמעת מוסיקה עצובה וקול זמר איטלקי. תוגתי מנסה לבכות...". הזוג חולף על פני המרפסת. השיר נפסק. תוגתי אומר להם: "לא יצא. לא הספקתי." פליציה מתרעמת, בדרכה לחתונה: "אנשים שאין להם פטיפון, שיתרגלו לבכות מהדממה" ("סוחר גומי ואחרים", עמ' 13-14). בהפקה שביים לוי בתיאטרון חיפה, ב־1975, שירתו של מאריו לנצה היא שהיתה אמורה לסחוט את דמעותיו של תוגתי. האם הבדידות של תוגתי, עוניו, והליווי של מאריו לנצה, או האריה מ"דולי הפנינים", יכולים להוביל אותנו למקום שמעבר למוסיקה בקומדיות של חנוך לוי? מן הסתם כן. היא מובילה אל האב המת, שאינו נזכר בחלק הגדול של הקומדיות, אבל על כך צריך לדון במקום אחר.

.4

כאשר בוחנים איזו מוסיקה בחר לוי למחזותיו, כיצד הִנחה מלחינים למן ראשית הדרך עם אלכס כגן ותנכף לאחר מכן עם בני נגרי, ואחר כך עם פולדי שצמן ויוסי בן נון, אין שום ספק שהמוסיקה הקלאסית ו"בנותיה" במאה העשרים מילאו תפקיד חשוב מאוד בעבודה של לוי. הוא דחה למשל את מה שנקרא הזמר הישראלי. די לקרוא את הסיפור "דודי חוני" כדי לראות כמה היה עמוק הריחוק בינו לבין הזמר העברי שסביבו. אני יודע שבהצגה "מלכת אמבטיה" עבד לוי בהצלחה רבה עם מלחין הרוק זוהר לוי, שמקומו בשינוי הטעם במוסיקה הישראלית טרם זכה לתיאור נאות, אבל לוי עצמו סיים את הרומן שלו עם הרוק אחרי "מלכת

אמבטיה". הוא לא האמין שהרוק יכול לשרת את עבודתו.² הקלטת כל שיריו של לוי, ובעיקר השירים שבוצעו בהצגותיו – תקל עלינו לראות מה חשוב המקום שהמוסיקה מילאה בעולמו התיאטרוני, ובתפישת האמנות שלו בכלל.

5.

נשוב אל המפגש עם סמל אלכס כגן, שלאחר הקורסים בבה"ד 7 הוצב במפקדת קצין מודיעין ראשי (מקמ"ר), בצריפין. זמן מה לאחר מכן הגיע לאותו בסיס גם רב"ט חנוך לוי. עכשיו הפך הקשר בין שני החיילים לקשר יצירתי. אם במפגש הראשון הסתפק לוי בהאזנה פאסיבית, ולעולם (עד סוף ימיו) לא נגרר לשיר, הנה עכשיו הביא לאלכס את השיר הראשון, על רמי ותמי. כגן, שקודם לכן לא הלחין אף פעם, נענה להצעה. זו היתה עבודתם המשותפת הראשונה, וזו היתה העבודה האמנותית הראשונה של כל אחד מהם.

אחרי הלימודים באוניברסיטה, לפני מלחמת 1967, ניסו לוי וכגן להקים להקת בנות. קראו לה "הבנות". לוי גייס את ישי (ממו) יהב, חבר מימי התיכון. ישי גם הביא לנו חלק גדול מהפזמונים הללו, ואלמלא הוא, היו אלה הולכים לאיבוד. הלהקה יצאה לדרך בלי חנוך לוי ובלי שיריו. ואולם אהבת הפזמון לא הניחה לחנוך אף פעם. בראיון מוקדם ל"ידיעות אחרונות" אמר:

אני כותב פזמונים הרבה זמן. ואני אוהב את זה. הצגה בלי מוסיקה נראית לי בזבוז. גם בוורסיה הראשונית של "חפץ" היו פזמונים, אבל הם נשרו בגלל אורך המחזה. לדעתי, פזמונים הם הדבר הטבעי ביותר להצגה. (לוי בראיון, לקראת העלאת "יעקבי ולידנטל" לעימנאל בר קדמא: 7 ימים, "ידיעות אחרונות", 5.1.73).

חלק מן הפזמונים הללו נשמרו אצל לוי עצמו, ובתחתית העמודים מודפס במכונת כתיבה שמו של המלחין: אלכס כגן, בני נגרי או שמעון כהן (להצגה של לוי הוזמן לכתוב לה את הפזמונים ובסופו של דבר לא יצא הדבר לפועל). נגרי, שהשתתף בהלחנת חלק מהקברטים הראשונים של לוי, כתב מנגינות לחלק מהטקסטים, אבל אף אחת מהן לא נשמרה. כל הפזמונים המודפסים כאן מחכים לגאולתם, בין אם הולחנו כבר ובין אם נשכחו.

י.ל.

2 "הרוק נכשל", אמר לי, ומי שהכיר את קביעותיו של לוי, יודע כי פירוש הביטוי "נכשל" אצלו היה יכול להיות סובייקטיבי לגמרי. למשל, לפעמים היה מגיע למסיבה, מתייצב בפינת החדר, מעביר מבט על החוגגות ומעיר לחבר: "המסיבה נכשלה".